

രാമചരിതം: അറുപത്തിയേഴാം പടലം
വ്യാഖ്യാ: ഡോ. സുഷമ കുമാരി കെ എസ്

രാമചരിതം: അറുപത്തിയേഴാം പാലം
വ്യാഖ്യാതാവ്: ഡോ. സുഷമ കുമാരി കെ എസ്
(മലയാളം: കവിത)

Editorial content © 2023, Dr. Sushama Kumari K S

The electronic versions have been created by making use of the production infrastructure of [River Valley Technologies](#).

The electronic versions were generated from sources marked up in [L^AT_EX](#) in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using [X_YL^AT_EX](#) from [T_EXLive](#) 2020 and the cloud framework, [Ithal \(ഇതൽ\)](#). The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by [Rachana Institute of Typography](#). The font used for Latin script was [Linux Libertine](#) developed by Philipp H. Poll.

The electronic versions are released under the provisions of [Creative Commons Attribution ShareAlike](#) license for free download and usage.

[Atikaya, a son of Ravana](#), a painting by Anonymous. The image is taken from [Wikimedia Commons](#) and is gratefully acknowledged.

Sayahna Foundation

JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014

URL: www.sayahna.org

രാമചരിതം:
അറുപത്തിയേഴാം പാലം

ഇന്ദ്രജിതും ലക്ഷ്മണനും തമ്മിലുള്ള യുദ്ധത്തിന്റെ വർണ്ണന തുടരുന്നു. അവർ തമ്മിൽ വാഗ്വാദത്തിൽ ഏർപ്പെടുന്നു. അതിനൊടുവിൽ വീണ്ടും ശരപ്രയോഗം നടക്കുന്നു. ഈ സമയം വിഭീഷണൻ വാനരന്മാരോടു രാക്ഷസന്മാരെ ആക്രമിക്കാൻ ആഹ്വാനം ചെയ്യുന്നു. അവർ അപ്രകാരം ചെയ്യുന്നു. ദേവന്മാരും മുനിമാരും ആകാശത്തു നിന്ന് ലക്ഷ്മണന് വിജയം ആശംസിക്കുന്നു.

പാട്ട് 1

ഇരുതവൻ തൻറകതണ്ടി
ലുള്ള മോകവുമക-
ൻറുണർത്തെഴുതു ചിലൈ
യേന്തി വളർതായകങ്കളാൽ
തിരിഞ്ഞാരേഴുകൊടിലുണ
നെയെയ്ക്കടലിട-
ചിലൈ പിളക്കുമവ പത്തു
കൊടു മാരുതിയെയും
വീരെരവിലെയ് ചരമാരി
പൊഴിന്താൻ കുറവുകൊൾ
മികവിയറ്റിന വിപീഴണ
നടമ്പു നറുങ്കും
തരമനന്തര മനങ്ക
കണൈതച്ചിടരെഴും
തെയമുകൻ തനയന്മാ
രിലെങ്കും മുന്യുടെയവൻ.

ബോധം വീണ്ടു കിട്ടിയ ഇന്ദ്രജിത്ത് ഉണർന്നെഴുന്നേറ്റ് വീല്പ് കയ്യിലെടുത്ത് ഏഴു ശരങ്ങൾ ലക്ഷ്മണന്റെ ശരീരത്തിലേക്കയച്ചു. ശില പിളർക്കുന്ന പത്തു ശരങ്ങൾ ഹനമാന്ദ് ശരീരത്തിലും പതിപ്പിച്ചു. തുടർന്ന് ദശമുഖന്റെ പുത്രന്മാരിൽ മുഖ്യനായ മേഘനാദൻ കോപാന്ധനായ വിഭീഷണന്റെ ശരീരം നറുങ്ങുവണ്ണം അമ്പുകളയച്ചു.

കുറിപ്പ്

അകതണ്ട്— മനസ്സ്
കുറവു— കോപം
ഉടമ്പ്— ശരീരം
അനങ്കംകണൈ— ക്യാമ ബാണം

പാട്ട് 2

അവനി നായകനൊടി
ത്തരമുരൈത്തന നട-
ത്തതിനനന്തരമരക്കൻ
മുന്നൊരിക്കൽ നിൻറ നാൻ
കവി കലത്തവരൊടും
തമയനാമവനൊടും
കണൈകൾ കൊണ്ടുരൈതു
കെട്ടിനതു തന്ന മറന്നാ
ഇവിടെയില്ലൊഴുത
തിൽപ്പരും വരുംമതിമറ-
ഞ്ഞെന്നാടു കിട്ടുകിൽനിന
ക്കെന്നവുരൈത്തളവിലേ
പവന തമ്പവനടേ ചുമലി
ലഞ്ചിതമ്മലർ-
പ്പുതതലം വിലതും മന്നവനെ
തിർത്തുരെ ചെയ്യാൻ.

അതിനുശേഷം ഇന്ദ്രജിത്ത് ലക്ഷ്മണനോടു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: “മുന്പൊരിക്കൽ നിന്നെ ഞാൻ വാനരക്കൂട്ടത്തോടും ജ്യേഷ്ഠനായ രാമനോടും കൂടി അസുങ്ങൾ കൊണ്ട് വരിഞ്ഞു കെട്ടിയത് നി മന്നു പോയോ? ഇവിടെ ഇപ്പോൾ അതെല്ലാം മറന്ന് എന്നോടടുക്കുകയാണെങ്കിൽ അതിൽ കൂടുതലാണ് നിനക്ക് കിട്ടുക.” ഇപ്രകാരം ഇന്ദ്രജിത്തിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ പവനപുത്രൻ്റെ ചുമലിൽ മനോഹരമായ കാൽത്താർ അമർത്തി നിന്ന ലക്ഷ്മണൻ അതിനെ എതിർത്തു കൊണ്ട് പറഞ്ഞു.

കുറിപ്പ്

തമയൻ— ജ്യേഷ്ഠൻ
അരൈത്തുകെട്ടി— വരിഞ്ഞു കെട്ടി
കിട്ടുക— അടുക്കുക

പാട്ട് 3

ഉരെ ചെയ്വോരളവിലു
ത്തമരിൽ മുന്യടെയൻ നി-
യുടൽ മുഴപ്പുമതിയില്ല
നല്ല ചോരർ ചരിതം
കരുതലാരൊടെതിരേറു
മളവെന്തിതിങ്ങനേ
കണൈകൾ വൻറവയെല്ലാം
കുതുമ പന്തികൾ തരം
മരുവലാരൊടു വെളിർ
പ്പട്ടുകിൽവാതെയതതികം
വരുമമേരുമറിന്തോ
മറെന്തുനിൻറു നിയതം
പൊരുവുതെൻറു കരു
തിൻറതിവ വിരൾക്കതോ
പുകൾ പൊരുത്തുവർ
കൈതവങ്കൾ ചെയ്തവർകളാർ.

സംസാരിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ മാത്രമേ നിനക്കു മിടുക്കുള്ളു പക്ഷേ, ദേഹബലം പോര. കഴിവുള്ളവരോടു എതിരിട്ടുമ്പോൾ എന്തിനാണ് ഇങ്ങനെ കള്ളന്മാരുടെ പ്രവൃത്തി കാണിക്കുന്നത്? നിന്റെ ബാണങ്ങളെല്ലാം എനിക്കു പുഷ്പ സമാനമാണ്. മിടുക്കന്മാരുടെ മുന്നിൽപ്പെട്ടാൽ കഷ്ടപ്പെടുമെന്ന് ഓർത്തിട്ടാണോ മറഞ്ഞുനിന്ന് പൊരുതുന്നത്? ഇതു വിരന്മാർക്കു ചേർന്നതാണോ? കീർത്തിമാന്മാരാരെങ്കിലും ഇത്തരം കള്ളത്തരങ്ങൾ കാട്ടാറുണ്ടോ?

കുറിപ്പ്

ഉടൽ മുഴപ്പ്— ദേഹബലം
കുതുമ പന്തി— പുഷ്പസമാനം
മരുവലർ— മിടുക്കന്മാർ

പാട്ട് 4

പുകൾ പൊരുത്തും മനു
ചേന്തിര നിവണ്ണം മൊഴിയ-
പ്പൊഴിന്തനൻ നിചിചരർ
ക്കരചൻ വെൺകണൈകളാൽ
പകയരന്തകനിലഴ്ക്കണനു
മൊൺ ചരങ്കളാൽ
പലതരം തിരിതുകൊണ്ടു
പൊരുതാനതികമായ്
പകലവൻ വരുണങ്കി
യളുകേചൻ നമനം
പവനനിന്തിരനൻ
പിരമ്മനെൻറിവരെല്ലാം
മികൈവെഴും പടി പടെർ
ത്തരുളുമത്തിരങ്കളും
വീരെരൈട്ടത്തങ്കതൊടു
ത്തനരടുത്തിരുവരും.

കീർത്തിമാനായ ലക്ഷ്മണൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞപ്പോൾ രാക്ഷസ രാജാവായ ഇന്ദ്രജിത്ത് അദ്ദേഹത്തിനു നേരെ വെൺശരങ്ങളെയ്ക്കൂ. ശത്രുക്കളുടെ കാലനായ ലക്ഷ്മണനാകട്ടെ പലതരം ശരങ്ങൾ കൊണ്ട് അതിസമർത്ഥമായി അയാളെ നേരിട്ടു. സൂര്യൻ, വരുണൻ അഗ്നി, കബേരൻ, യമൻ, വായു, ഇന്ദ്രൻ, ശിവൻ, ബ്രഹ്മാവും എന്നിവർ സമ്മാനിച്ച മികവുറ്റ അസ്ത്രങ്ങൾ ഇരുവരും പരസ്പരം പ്രയോഗിച്ചു.

കുറിപ്പ്

പകയരന്തകൻ— ശത്രുക്കളുടെ കാലൻ
അങ്കി— അഗ്നി
പിരമ്മൻ— ബ്രഹ്മാവും

പാട്ട് 5

ഇരുവരും പൊഴിയുമത്തിര
ങ്കളെത്തും മുന്നമേ-
യിടയിടത്തടെവരെ
പ്പൊഴുതുമൊപ്പുള്ളവയാൽ
ചരങ്കൾ കൊണ്ടു പൊരു
നേരമുടലംപിളർത്തുപോയ്-
ത്തരൈയിലേ മുഴുകും പാ
യ്ത്തൊളികൊൾ തുവലളവും
ചുരുതി നന്തൈവെലം
വിരിയമറന്തിറന്തയം
ചുവൈപൊരുത്ത മറിവാ
ബവിരെവെൻറിവയും മ-
റ്റുരുമൈയുള്ള വകയൊൻറിലു
മൊരുത്തരമില്ലേ-
യടലിടക്കുരൈവുപെറു
കൊള്ളുമാചൈ തന്നിലും.

പരസ്പരം എന്നു അസുങ്ങൾ ലക്ഷ്യത്തിൽ എത്തും മുമ്പേ തുല്യമായ അസുങ്ങളാൽ ഇരുവരും തടയും. ഈ പോരാട്ടത്തിൽ ഇരുവരുടെയും ശരീരം ശരങ്ങളാൽ പിളർന്നു പോകുകയും തുവൽ മാത്രം പുറത്തു കാണുന്നവിധം അത് ഭൂമിയിലേക്ക് താഴ്ന്നു വുകയും ചെയ്തു. ശ്രുതി, നന്മ, ബലം, വീര്യം, അറ, തിരം, നയം, എല്ലാത്തിലുമുള്ള അറിവ്, ആഞ്ച, വിരവ് എന്നിവയിലും മറ്റു നല്ല കാര്യങ്ങളിലും രണ്ടുപേർക്കും ഒരു കുറവുമില്ല. ജയിക്കണമെന്ന ആശയിലും കുറവില്ല.

കുറിപ്പ്

ഒപ്പം— തുല്യത
ചുരുതി— ശ്രുതി (വേദം)

പാട്ട് 6

ക്കറെവിലൊതവർകൾ
പോരിടയെല്ലാവരുകെയിലും
കൊടുമൈയോടിടകലർ
ത്തു കൊടിയത്തിരങ്കളും
നിറമുലാവു ചരമാരി
യുമനേക വിതമായ്
ചിരമമറ്റിരവുന്നൺപക
ലുമൊത്തവിരതം
നെറികലാ വിന നിചാ
ചരനും മന്നരമെല്ലാ-
നിലെയിലും മികതി
വെൽകയിലുള്ളൊചൈ പെരുകി-
ക്കറവുകൊൾ മുറുകിനിൻറു
പൊഴിയിൻറളവിലേ
കഴിത്തുപോയനയിരാവു
മൊരിരണ്ടുപകലും.

യുദ്ധത്തിനു യാതൊരു ഇടിവും വരാത്ത വിധം എല്ലാ പ്രകാരത്തിലുമുള്ള മഹത്വത്തോടു കൂടി കുറിനമായ അസുങ്ങളാൽ ഗംഭീരമായി ശരമാരി ചൊരിഞ്ഞ് വിശ്രമമു് അവർ രാവും പകലും പൊരുതി. രാക്ഷസനും രാജാവും എന്ന നിലയിൽ നെറിവുറ്റ അവർ രണ്ടാളും വിജയത്തിൽ മാത്രം ആശ പെരുത്ത് വർദ്ധിച്ച കോപത്തോടെ യുദ്ധം തുടരുന്നതിനിടയിൽ ഒരു രാവും രണ്ടു പകലും കടന്നുപോയി.

കുറിപ്പ്

ചിരം— വിശ്രമം
നൻപകൽ— ഉച്ച
അവരിതം— അവിശ്രമം
കുറവ്— കോപം

പാട്ട് 7

പക്കൈ മുഴുതവർ പൊരിൻറ
ളവിരാകവൻമലർ-
പ്പുതതലത്തിൽ വിളയാടും
മനകാൺ പുടെയവൻ
പക്കൈയവർക്കു കൊടി
യന്തകൻ വിപീഴണനിടം-
പടു മടൽ കളരി ചേർത്ത
കവികൾക്കുരെ ചെയ്യാൻ
അകിലമറ്റിത നമക്കി
ലകിനെൊട്ടലറിവ-
ന്നറ്റതി കാൺകിലെൻറു
മേടമറിന്തത്തലുമക-
ൻറികൽക്കിടെക്ക നിങ്കളൊ
ക്കയിയരക്കർപടയോ-
ടിനിയി രാവണനെൊ
ഴിത്തങ്കൊരു നായകരില്ലേ.

വർദ്ധിച്ച വിദ്വേഷത്തോടുകൂടി അവർ ഇങ്ങനെ പോരാടുന്ന അവസരത്തിൽ രാമപാദത്തിൽ മനസ്സർപ്പിച്ചവനും ശത്രുക്കൾക്കു കൊടിയ അന്തകനുമായ വിഭീഷണൻ വീശാലമായ യുദ്ധക്കളത്തിലുള്ള വാനരന്മാരോടു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: ‘ഇവന നാശം സംഭവിച്ചാൽ ലോകത്തിലെ ശത്രുക്കളെല്ലാം ഇല്ലാതായി എന്നു മനസ്സിലാക്കി ദുഃഖം വെടിഞ്ഞ് നിങ്ങൾ രാക്ഷസന്മാരോടു യുദ്ധം ചെയ്യുക. ഇവൻ ഇല്ലാതായാൽ രാവണല്ലാതെ രാക്ഷസപുടയ്ക്ക് മറ്റൊരു നായകൻ ഇല്ലെന്നു മനസ്സിലാക്കുക’.

കുറിപ്പ്

ഇടം പെടും— വിശാലമായ
ഒട്ടലർ— ശത്രുക്കൾ

പാട്ട് 8

ഒരു നിചാചരനില്ലേ
യിവനു നേരിവിടമ-
റ്റുണർവു പെറ്റവരിരാവ
ണൈൊഴിഞ്ഞെന്തരി-
ത്തൊരു മനപടുവിനീങ്കൾ
മൂന്നും നിങ്കളൊടെതിർ-
ത്തുരതൈഴത്ത വരുയിർ
ത്തവർകളേവരുടലിൽ
തിരുത്തു നോക്കിയിവനെ
പ്പൊരുതൊടുക്കുമതിനായ്-
തിരൈന്തികൽക്കൈ
വിപീഴണരെരെ ത്തളവിൽവാൽ-
നീരെരയെടുത്തുടനടിത്ത
വനിമീതലറിനാർ
നിവിരയക്കവികളൊക്ക
യിടികേട്ട മയിൽനേർ.

“രാവണനല്ലാതെ ഇവൻ തുല്യം ശക്തരായ രാക്ഷസന്മാർ ആരും ഇല്ലെന്നറിഞ്ഞ് നിങ്ങൾ ഏക മനസ്സുരാവുക. യുദ്ധത്തിൽ നിങ്ങളോടു എതിർത്തു ജയിച്ചിട്ടുള്ള ഏതെങ്കിലും ശക്തിമാൻമാർ നേരത്തെ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ? ഇവനെ പൊരുതി തോൽപ്പിക്കുന്ന യുദ്ധത്തിനായി നിങ്ങൾ സജ്ജരാളു്”. എന്നു വിഭീഷണൻ പറഞ്ഞപ്പോൾ ഇടി ശബ്ദം കേട്ട മയിലുകളെപ്പോലെ ഉത്സാഹികളായി വാനരന്മാർ വാൽ നിലത്തടിച്ച് ശക്തമായി അലറി.

കുറിപ്പ്

ഒരുമപ്പെടുക— ഏകമനസ്സുരാവുക
ഉരെരതൈഴത്ത— ശക്തരായ

പാട്ട് 9

മയിൽ നിരൈക്കൈർ
തിളെളത്തലറിമാമരങ്കളും-
മലൈയു മൊൺചിലൈയു
മേന്തിയരിവീരെരതിരി-
ട്ടയിരകറ്റിനരരക്കരുടലം
പൊടിപടുത്തുരൈകൊൾ
ചാനവനുള്ളൻ പനതൻ
നീലൻ വിവിതൻ
പയുമവർക്കു വിളയിത്തു
ളനന്തുമരമിടം
പടുമുടപൊടു തുടം
കിളരും മാമലൈകളാൽ
തുയർത്തെടുത്തറിഞ്ഞൊ
ടുക്കിയന്നിചാചരവെലം
ചുമലിൽ വൈത്തു കൊടി
ലുണനെയെല്ലൊഴുതിലും.

മയിൽക്കൂട്ടത്തെപ്പോലെ മദിച്ചലറിക്കൊണ്ട് മാമരങ്ങളും മലയും മനോഹരമായ ശിലകളും കൈയിലേന്തി ജംബവാൻ, നളൻ, പവനൻ, നീലൻ, വിവിതൻ തുടങ്ങിയവർ രാക്ഷസക്കൂട്ടത്തെ എതിർത്ത് അവരുടെ ശരീരം അടിച്ചു പൊടിച്ചു. ശക്തനായ ഹനമാനാകട്ടെ ലക്ഷ്മണനെ ചുമലിൽ വച്ചുകൊണ്ട് രാക്ഷസക്കൂട്ടത്തിനു ഭയം വളർത്തുമാറ് വലിപ്പമുള്ള മാമലകൾ തുടരെത്തുടരെ എടുത്തെറിഞ്ഞ് നിശാചരപുടയുടെ ഉയുലനം നടത്തുകയും ചെയ്തു.

കുറിപ്പ്

മൊൺചില— ഭംഗിയുള്ള ശില
ഉരെകൾ— പ്രസിദ്ധരായ

പാട്ട് 10

കണൈപൊഴിതു പിന്നി
ലഴ്ക്കണൈനരക്കരചൻ
കവിചവും പൊടി പടുത്ത
നനിലുണരുടൽ-
ക്കണിന്തിരുത കവചം
വീരെരവിലിന്തിരനെവെ-
ൻറുവനുമുണ്ണമണൈതു
ചിലവൊൺപകഴിയാൽ-
ത്തുണി പടുത്തുലകിലിട്ടു
കൊടിയന്തിരങ്കളും
തുടമിണങ്കം നല്ലതായ
കങ്കളും പൊഴിതു മെയ്
നിണമണനികലിൽ
വെൽകയിലുള്ളൊചൈപെരുകി
നിചിചരർക്കരചനും മതി
മറത്തുപൊരുതാൻ.

ഇന്ദ്രജിത്ത് ലക്ഷ്മണ യുദ്ധം തീവ്രമാകുന്നു. അവർ ശരീരത്തിൽ അണിഞ്ഞിരുന്ന കവചങ്ങൾ തീവ്ര അസുങ്ങളാൽ പരസ്പരം മുറിച്ച് നിലത്തിടുന്നു. കൊടിയ അസുങ്ങളും നല്ല ആയുധങ്ങളുമേറ്റ് രക്തവിഭ്രഷിതനായി യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കുക എന്ന ഒറ്റ ലക്ഷ്യത്തോടെ രാക്ഷസ രാജാവായ ഇന്ദ്രജിത്ത് മതിമറന്നു പൊരുതി.

കുറിപ്പ്

വെൺപകഴി— നല്ല ആയുധങ്ങൾ

പാട്ട് 11

പൊരുതുന്നിൻറളവിൽ
വാനവരും മാമുനികളും
പുവനിപാലകനു ചെമ്മുവതു
നന്തൈപെരുകി-
ക്കരവെലംപൊഴിത്തു
വെൻറിവിലെളെകൻറുള്ളതില-
ുണനു തന്തതം മൊഴി
തുളർ വിമാനങ്കടോറും
അരികിലകങ്കളൊട്ടുകു
നിചാ ചരതമ-
ങ്കടലിലേതലരെയുഴിയിൽ
നിരത്തി യിവനെ
ത്തരണിമേലിടുകിൽ
വെന്റീതു നമക്കെൻറുമേടം
തെയമുകനിലെളയവൻ
കവികളോടുരെ ചെയ്യാൻ.

ഇങ്ങനെ പൊരുതി നിൽക്കുന്ന അവസരത്തിൽ ദേവന്മാരും മാമുനികളും വിമാനങ്ങളിലേറി വന്ന് ലക്ഷ്മണന് നന്മ വന്ന് കരബലം കൊണ്ട് ജയം ഉണ്ടാകണമേയെന്ന് ആശംസിക്കുന്നു. വാനരന്മാരും രാക്ഷസന്മാരും യുദ്ധത്തിൽ പരസ്പരം ശത്രുവിനെ കൊന്നു വീഴ്ന്നു. ‘ഇവനെ ഭൂമിയിൽ വീഴ്ത്തിയാൽ നമ്മൾ ജയിച്ചു’ എന്ന് വിഭീഷണൻ വാനരന്മാരോടു പറഞ്ഞു.

കുറിപ്പ്

പുവപനിപാലകൻ— ഭ്രാന്തപാലകൻ (രാജാവ്)
ചെമ്മ്— ഭംഗി
ഏതലർ— ശത്രുക്കൾ
തെയമുകനിലുളയവൻ— ദശമുഖനിലുളയവൻ (വിഭീഷണൻ)

ഡോ. സുഷമ കുമാരി കെ എസ്

അസോസിയേറ്റ് പ്രൊഫസർ, യൂ
ണിവേഴ്സിറ്റി കോളേജ്, തിരുവനന്ത
പുരം.

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിറ്റിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറങ്ങുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ്പ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ് ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിറ്റുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം - കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ - എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: [<editors@sayahna.org>](mailto:editors@sayahna.org).
- പ്രതികരണങ്ങൾ [<editors@sayahna.org>](mailto:editors@sayahna.org) എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്ക് അയയ്ക്കുകയോ, ഈ **വെബ് പേജിൽ** കമന്റുകളായി ചേർക്കുകയോ ചെയ്യുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.